

ความรู้เรื่องรัฐธรรมนูญ
และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข



ความรู้เรื่องรัฐธรรมนูญ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ในหลักสากลที่กล่าวถึง สิทธิและเสรีภาพไว้ว่า “ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดและมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน” ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จึงได้กำหนดเรื่องสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้ใน หมวด 3 มาตรา 4 “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน” อันเป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิเสรีภาพ และการป้องกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนแต่ละคน มิให้ใครคนอื่นมาละเมิดสิทธิที่มีอยู่ รวมไปถึงการป้องกันผลประโยชน์อันจะเกิดแก่ประชาชนไว้ รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศจึงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญในการกำหนดแนวทางและทิศทางการบริหารประเทศของรัฐบาล เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของประชาชน และเป็นหลักประกันไม่ให้ผู้ปกครองล่วงละเมิดในสิทธิอันชอบธรรมของประชาชน ดังนั้น รัฐธรรมนูญจะใช้ได้สัมฤทธิ์ผลอย่างไรขึ้นอยู่กับผู้ปกครองจะเป็นผู้กำหนดและนำมาปฏิบัติ

รัฐธรรมนูญและลักษณะของรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศ ย่อมมีความแตกต่างกันไป แบ่งได้ 4 ประเภท กล่าวคือ

1. รัฐธรรมนูญจารีตประเพณี รัฐธรรมนูญที่มีได้เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรนี้
2. รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร เป็นรัฐธรรมนูญที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรในเอกสารอย่างชัดเจน มีหลักการบริหารประเทศอย่างครบถ้วน โดยแบ่งบทบัญญัติต่าง ๆ เป็นหมวดหมู่
3. รัฐธรรมนูญกษัตริย์และรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐ โดยยึดถือตำแหน่งแห่งประมุขของรัฐเป็นหลัก
4. รัฐธรรมนูญรัฐเดี่ยวและรัฐธรรมนูญรัฐรวม ได้ยึดถือเอาจากการจัดรูปของรัฐเป็นสำคัญ

สำหรับรัฐธรรมนูญกษัตริย์ มีได้ 2 รูปแบบ ได้แก่

1. พระมหากษัตริย์ทรงมีอำนาจเด็ดขาด คือ พระมหากษัตริย์ทรงอยู่เหนือกฎหมาย ถึงแม้ว่าจะมีรัฐธรรมนูญ มีคณะรัฐมนตรีเป็นผู้บริหารประเทศอยู่ก็ตาม ได้แก่ ประเทศจอร์แดน และประเทศซาอุดีอาระเบีย
2. พระมหากษัตริย์ที่ทรงอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศสวีเดน ประเทศญี่ปุ่น และประเทศไทย

และหากแบ่งรัฐธรรมนูญโดยยึดวิธีการแก้ไข จะมี 2 ประเภท คือ

1. รัฐธรรมนูญที่แก้ไขได้ง่าย วิธีแก้ไขเพิ่มเติมอาจใช้เสียงเพียงกึ่งหนึ่งก็สามารถแก้ไขได้แล้ว
2. รัฐธรรมนูญที่แก้ไขได้ยาก การจะแก้ไขเพิ่มเติมต้องได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกรัฐสภาจำนวนไม่น้อยกว่าสองในสามหรือสามในสี่ หรือจะต้องได้รับความเห็นชอบจากองค์กรอื่น ๆ นอกเหนือจากรัฐสภา หรือต้องได้รับความเห็นชอบจากประชาชน โดยวิธีการลงประชามติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีสาระสำคัญที่มุ่งจะแก้ไขปัญหานั้น 4 แนวทางด้วยกัน คือ

1. การคุ้มครอง ส่งเสริม สิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างเต็มที่
2. การลดการผูกขาดอำนาจรัฐและจัดการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม
3. การทำให้การเมืองมีความโปร่งใส มีคุณธรรมและจริยธรรม
4. การทำให้ระบบตรวจสอบมีความเข้มแข็งและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย กำหนดให้ใช้รัฐธรรมนูญเป็นหลักในการปกครองประเทศ เป็นการกำหนดหลักการที่สำคัญอย่างกว้างๆ เพื่อให้รัฐธรรมนูญนั้นมีความยืดหยุ่น สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ แต่จะทำให้รัฐธรรมนูญมีความชัดเจนอย่างไรบ้างจำเป็นที่จะต้องมีการอธิบายประกอบรัฐธรรมนูญหรือที่เรียกว่ากฎหมายลูก ทำหน้าที่อธิบายขยายความเพื่อให้รัฐธรรมนูญสมบูรณ์ ละเอียดยิ่งขึ้น ชัดเจน ตามที่รัฐธรรมนูญมอบหมายและกำหนด ส่วนที่กล่าวกันว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญนั้นมีความสำคัญเพราะกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญนั้นมีความใกล้ชิดกับรัฐธรรมนูญมาก หากรัฐธรรมนูญถูกยกเลิก กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญย่อมถูกยกเลิกไปด้วยกัน ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายทั่วไปที่ไม่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญอย่างใกล้ชิด และไม่ต้องยกเลิกตามรัฐธรรมนูญ จึงทำให้มีความจำเป็นที่ต้องมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญนั่นเอง

การมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ย่อมมีผลดีในหลายๆ ด้าน กล่าวคือ

1. ประหยัดเวลาในการร่างรัฐธรรมนูญ
 2. ทำให้รัฐธรรมนูญสั้นละเข้าใจง่าย ประชาชนทั่วไปจะได้จดจำได้ง่าย
 3. จัดปัญหาในการที่จะต้องแก้รัฐธรรมนูญบ่อยๆ โดยแก้ไขเฉพาะในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญในแต่ละเรื่องตามกระบวนการทางนิติบัญญัติ
- 4 .
- สามารถออกกฎหมายเพิ่มเติมได้สะดวก รับกับสถานการณ์ที่ความเป็นไปของบ้านเมือง

5. เกิดความสะดวกในการนำไปใช้ ผู้ใช้และผู้ปฏิบัตินำไปใช้ปฏิบัติได้สะดวก

ประเทศไทยได้เลือกกระบวนกรปกครองแบบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแทนระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ดังนั้น แนวคิดและทฤษฎีการใช้อำนาจรัฐในสถานการณ์ปกติจะต้องสอดคล้องกับหลักการของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นระบบประมวลกฎหมายโดยฝ่ายนิติบัญญัติ และหลักสำคัญคือการให้ประชาชนทุกคนสามารถรู้กฎหมายที่ตนและผู้พิพากษาต้องเคารพและปฏิบัติตามโดยเท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตามการใช้อำนาจอธิปไตยโดยปกติทั่วไปแล้ว ประชาชนมิได้เป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยโดยตรง แต่จะมีองค์กรของรัฐเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทน ในระบบกฎหมายไทยกำหนดให้พระมหากษัตริย์เป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตย โดยผ่านองค์กรของรัฐคือใช้อำนาจนิติบัญญัติผ่านรัฐสภา ใช้อำนาจบริหารผ่านคณะรัฐมนตรี และใช้อำนาจตุลาการผ่านศาล แต่ในกรณีที่บ้านเมืองประสบกับปัญหาหรือภัยที่มีมาอย่างฉุกเฉินเร่งด่วน เช่น การก่อวินาศกรรม การก่อจลาจลในลักษณะ

ของการก่อการร้าย รัฐจำเป็นต้องตรากฎหมายเพื่อให้อำนาจพิเศษแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการเข้าแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินนั้นให้ยุติโดยเร็ว ซึ่งการให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐมากกว่าปกติย่อมเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน เช่น การกำหนดพื้นที่ห้ามเข้าหรือให้ออกจากบริเวณที่กำหนด ห้ามออกนอกเคสสถานในเวลาที่กำหนด กำหนดข้อปฏิบัติหรือข้อดเว้น การใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ฯ ในการใช้กฎหมายพิเศษนั้น มีสำนักงานตำรวจแห่งชาติในฐานะหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทำหน้าที่ดังกล่าวในเบื้องต้น เพื่อการแสวงหาข้อเท็จจริง และรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิดและพิสูจน์ความผิดในการเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามหลักกระบวนการยุติธรรม

กฎหมายพิเศษที่มีเจตนาเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของรัฐ มี 3 ฉบับ ได้แก่

1. **พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551** เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจฝ่ายบริหารในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ในลักษณะที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เช่น กำหนดพื้นที่ห้ามเข้าหรือให้ออกจากบริเวณที่กำหนด ห้ามออกนอกเคสสถานในเวลาที่กำหนด กำหนดข้อปฏิบัติหรือข้อดเว้น การใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ฯ ซึ่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 นี้รัฐจะประกาศใช้ในกรณีที่เกิดเหตุการอันกระทบต่อความมั่นคงภายในประเทศ และเหตุการณ์นั้นมีแนวโน้มที่จะมีอยู่ต่อไป รวมทั้งต้องร่วมกันแก้ไขปัญหาลายหน่วยงาน โดยองค์กรผู้ใช้อำนาจคือ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร หรือ กอ.รมน. มีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บัญชาการและ เสนาธิการทหารบกเป็นเลขาธิการ

2. **พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548** เป็นกรณีที่มีเหตุเกิดขึ้นอันกระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือส่วนหนึ่งของประเทศ มีการใช้กำลังประทุษร้ายต่อชีวิต ทรัพย์สิน การรบ สงคราม หรือภัยพิบัติสาธารณะ รวมทั้งการชุมนุมทางการเมือง ซึ่งทำให้รัฐสามารถใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุมได้ตามหลักการสากล ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 172 ให้อำนาจไว้ โดยให้อำนาจนายกรัฐมนตรีในมาตรา 5 ที่จะประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินรวมถึงการมีสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงตามมาตรา 11 และเมื่อนายกรัฐมนตรีประกาศแล้วจะต้องมาดำเนินการเพื่อให้คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบตามกฎหมาย มิฉะนั้นก็จะสิ้นผลไปภายในสามวัน เมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบและกำหนดระยะเวลาในการประกาศใช้ตามมาตรา 5 ซึ่งจะต้องไม่เกินสามเดือน และสามารถขอขยายระยะเวลาการใช้บังคับออกไปอีกก็ได้เป็นคราว ๆ คราวละไม่เกินสามเดือน แต่เมื่อสถานการณ์ฉุกเฉินสิ้นสุดลงหรือเมื่อคณะรัฐมนตรีไม่ให้ความเห็นชอบหรือเมื่อสิ้นสุดกำหนดเวลา ให้นายกรัฐมนตรีประกาศยกเลิกสถานการณ์ฉุกเฉินนั้นได้โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบคณะรัฐมนตรีตามความในมาตรา 5 วรรคท้าย เป็นการใช้อำนาจรัฐเป็นการชั่วคราวเฉพาะเวลาที่เกิดสถานการณ์ฉุกเฉินเท่านั้นตามความจำเป็น มีการออกข้อกำหนดห้ามการกระทำบางอย่างและให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเพิ่มเติมในการปฏิบัติงาน การได้รับการยกเว้นไม่ต้องรับผิดทางอาญา

หรือทางวินัย แต่การใช้กฎหมายในสถานการณ์ฉุกเฉินนี้จะมียุ่อย่างจำกัดและเป็นการชั่วคราว ไม่ตัดสิทธิผู้ได้รับความเสียหายที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากทางราชการตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่

3. พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 ถือเป็นกฎหมายรักษาความมั่นคงที่มีระดับความเข้มข้นของการใช้อำนาจมากที่สุด เป็นกฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นโดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 81 ให้อำนาจไว้ โดยจะถูกนำมาใช้เมื่อมีเหตุจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยจากภัยที่มาทั้งจากภายนอกหรือภายในประเทศ เช่น เมื่อมีสงครามหรือการจลาจลเกิดขึ้น การประกาศใช้กฎอัยการศึกนี้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะเป็นองค์กรผู้ใช้อำนาจเหนือองค์กรพลเรือน พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 ไม่ได้ให้คำนิยามของคำจำกัดความที่เป็นเหตุในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวไว้ แต่ได้บัญญัติให้ใช้ได้กรณี “เมื่อเวลามีเหตุอันจำเป็น เพื่อรักษาความเรียบร้อยปราศจากภัย ซึ่งจะมาจากภายนอกหรือภายในราชอาณาจักร” การประกาศใช้จะกระทำโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารคือผู้บังคับบัญชาทหารไม่น้อยกว่าหนึ่งกองพัน มีการกำหนดพื้นที่เพื่อบังคับใช้ตามความจำเป็นของสถานการณ์ และในมาตรา 8 ถึง มาตรา 15 กำหนดให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเต็มที่จะตรวจค้น ที่จะเกณฑ์ ที่จะห้าม ที่จะยึด ที่จะเข้าอาศัย ที่จะทำลาย หรือ เปลี่ยนแปลงสถานที่ และที่จะขับไล่ กักตัว ยกเว้นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย โดยได้รับการยกเว้นไม่ต้องรับผิดชอบทางแพ่ง

การลงพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์

ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยมีการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระมหากษัตริย์มีพระราชอำนาจเด็ดขาดเพียงพระองค์เดียว จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อ พ.ศ. 2475 ประเทศไทยจึงใช้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และพระมหากษัตริย์ทรงใช้พระราชอำนาจด้านนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ ผ่านองค์กรหรือหน่วยงานรับผิดชอบโดยเฉพาะ มิได้ทรงใช้พระราชอำนาจเหล่านั้นด้วยพระองค์เองโดยตรง การลงพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์เป็นสิ่งสำคัญเพราะบทกฎหมายและพระบรมราชโองการที่เกี่ยวกับราชการแผ่นดินจะมีผลบังคับใช้ได้ต่อเมื่อพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว โดยมีผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการและนำไปประกาศในราชกิจจานุเบกษา อันเป็นผลให้องค์พระประมุขทรงพ้นจากความรับผิดชอบเพราะผู้รับสนองพระบรมราชโองการต้องเป็นผู้รับผิดชอบแทน และผู้ใดจะละเมิดหรือว่ากล่าวฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ไม่ได้ ตามมาตรา 182 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้ บทกฎหมาย พระราชหัตถเลขา และพระบรมราชโองการอันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ต้องมีรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญ การลงพระปรมาภิไธยจึงเป็นการใช้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ และเป็นหนึ่งในขั้นตอนสำคัญที่จะทำให้การบริหารประเทศดำเนินการได้อย่างเรียบร้อยเพราะบทกฎหมายหรือพระบรมราชโองการที่เกี่ยวกับราชการแผ่นดินล้วนต้องได้รับการลงพระปรมาภิไธยจากพระมหากษัตริย์เสียก่อนจึงจะมีผลใช้บังคับได้ อย่างเช่น รัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทยก็ต้องนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย แล้วจึงนำมาประกาศเพื่อใช้บังคับได้ ส่วนพระราชกฤษฎีกาและกฎกระทรวงนั้นจะเป็นการกำหนดขั้นตอนในรายละเอียดต่าง ๆ ในการปฏิบัติตามกฎหมายต่าง ๆ เท่านั้น

ดังนั้น แม้ในช่วงที่มีการรัฐประหารเกิดขึ้น โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในฐานะที่เป็นรัฐอธิปัตย์จะไม่กระทำการใดอันเป็นการละเมิดต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เพียงเพื่อเข้ามาเพื่อทำหน้าที่ควบคุมรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศเพียงชั่วคราวเท่านั้น จนกว่าจะมีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเข้ามาบริหารประเทศดังเดิม คสช.จึงขอพระราชทานเข้าเฝ้าเพื่อถวายรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและขอพระราชทานให้พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศแต่งตั้งหัวหน้ารัฐประหาร ซึ่งเป็นหนึ่งในขั้นตอนสำคัญที่จะทำให้การบริหารประเทศดำเนินการได้อย่างเรียบร้อย ในฐานะที่เป็นรัฐอธิปัตย์เพราะบทกฎหมายหรือพระบรมราชโองการที่เกี่ยวกับราชการแผ่นดินล้วนต้องได้รับการลงพระปรมาภิไธยจากพระมหากษัตริย์เสียก่อนจึงจะมีผลใช้บังคับได้ และเมื่อได้รับพระมหากรุณาธิคุณให้ คสช. เข้าเฝ้าและลงพระปรมาภิไธยในประกาศแล้ว จึงทำให้การบริหารประเทศโดย คสช.เป็นไปอย่างถูกต้องตามประเพณี และเมื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย จะต้องมิผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการและนำไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อให้มีผลใช้บังคับ และการมิผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการและนำไปประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นผลให้องค์พระประมุขทรงพ้นจากความรับผิดชอบเพราะผู้รับสนองพระบรมราชโองการต้องเป็นผู้รับผิดชอบแทน และผู้ใดจะละเมิดหรือกล่าวหาว่าฟ้องพระมหากษัตริย์ไม่ได้ ตามหลักกฎหมายที่บัญญัติไว้ว่า “องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการลงพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ซึ่งสัมพันธ์กับการใช้อำนาจอธิปไตย ดังนี้

1. ด้านนิติบัญญัติ ได้แก่ การแต่งตั้งประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร, ประธานและรองประธานวุฒิสภา, การแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร, การเรียกประชุมรัฐสภา, ขยายเวลาประชุม เปิดและปิดประชุม, การเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญ, การให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป, การยุบสภาผู้แทนราษฎร

2. ด้านบริหาร ได้แก่ การแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี, การทรงลงพระปรมาภิไธยในพระราชกำหนด การตราพระราชกฤษฎีกา, การแต่งตั้งข้าราชการ

3. ด้านตุลาการ ได้แก่ การแต่งตั้งผู้พิพากษาและตุลาการ, การแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ, การแต่งตั้งผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมและการให้พ้นจากตำแหน่ง, การแต่งตั้งตุลาการศาลปกครองและการให้พ้นจากตำแหน่ง การแต่งตั้งประธานศาลปกครองสูงสุด

4. องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ ได้แก่ การแต่งตั้งประธานกรรมการและคณะกรรมการการเลือกตั้ง, การ

แต่งตั้งผู้ตรวจการแผ่นดิน, การแต่งตั้งประธานกรรมการและคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, การแต่งตั้งประธานกรรมการและคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

5. องค์การอื่นตามรัฐธรรมนูญ ได้แก่ การแต่งตั้งอัยการสูงสุด, การแต่งตั้งประธานกรรมการและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

จึงเห็นได้ว่า บทกฎหมายต่างๆ ทั้งรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา และพระบรมราชโองการ จะมีผลใช้บังคับได้นั้นต้องนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยก่อน และเมื่อประกาศลงในราชกิจจานุเบกษาแล้วจึงจะบังคับใช้เป็นกฎหมายได้

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
กำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 500 คน และสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 250 คน
สมาชิกวุฒิสภา รัฐธรรมนูญได้กำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ไว้ จำแนกได้ 6 ประการ ดังนี้

1. กลั่นกรองกฎหมาย

2. ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ได้แก่ การติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ, การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเพื่อดำเนินการในการปฏิรูปประเทศ, การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรยับยั้งไว้, การพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี,

3. ให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญต่าง ๆ

4. พิจารณาให้บุคคลดำรงตำแหน่ง

5. ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง

6. อำนาจหน้าที่อื่น ๆ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบทบาท อำนาจหน้าที่ ได้แก่

1. พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติซึ่งต้องเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน

2. ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยการตั้งกระทู้ถามทั่วไป, กระทู้ถามสด, การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี และการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล, การตั้งคณะกรรมการธิการ และการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี

3. การตราข้อบังคับในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร, การเสนอแนะและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติ, การเสนอญัตติ, การปรึกษา, การอภิปราย, การลงมติ, การตั้งกระทู้ถาม, การเปิดอภิปรายทั่วไป การรักษาระเบียบและความเรียบร้อย ประมวลจริยธรรมของสมาชิกและกรรมการธิการ และกิจการอื่นๆ เพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

4. การพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี
5. การพิจารณาอนุมัติพระราชกำหนดกรณีเพื่อรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ และพิจารณาอนุมัติพระราชกำหนดกรณีมีความจำเป็นต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรหรือเงินตรา
6. การเข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรในการออกพระราชกำหนดที่สำคัญในเรื่องต่างๆ
7. การประชุมร่วมกับวุฒิสภาเพื่อทำหน้าที่รัฐสภา ได้แก่ การตรากฎหมาย, การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และอำนาจในการให้ความเห็นชอบ เป็นต้น

สถาบันตุลาการ ประกอบด้วยศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลรัฐธรรมนูญ แต่โดยที่ระบบศาลของไทยเป็นแบบ "ระบบศาลคู่" เนื่องจากเป็นระบบที่กำหนดให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดีแพ่งและคดีอาญา หรือคดีพิพาทระหว่างเอกชนกับเอกชนโดยทั่วไป ส่วนการวินิจฉัยชี้ขาดคดีปกครองหรือคดีที่เอกชนพิพาทกับฝ่ายปกครองเกี่ยวกับการใช้อำนาจทางปกครองนั้น อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลปกครอง ซึ่งมีระบบศาลและระบบผู้พิพากษาแยกต่างหากจากระบบศาลและระบบผู้พิพากษาของศาลยุติธรรม

ศาลยุติธรรมโดยทั่วไปแล้ว มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญาเป็นหลัก ซึ่งคู่ความในคดีสามารถอุทธรณ์และฎีกาไปยังศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาได้ตามหลักการในกระบวนการยุติธรรม เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น ส่วนศาลฎีกาซึ่งนับว่าเป็นศาลสูงสุดในระบบศาลยุติธรรมได้มีการจัดโครงสร้างเพิ่มเติม โดยให้มีแผนกต่างๆ เพิ่มขึ้นเพื่อรับผิดชอบงานคดีเฉพาะด้าน เช่น แผนกคดีผู้บริโภค แผนกคดีสิ่งแวดล้อม แผนกคดีล้มละลาย แผนกคดีเลือกตั้ง หรือแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงเห็นได้ว่าศาลฎีกาได้เข้ามามีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการเข้ามาแก้ไขปัญหของสังคมไทย หรืออีกนัยหนึ่งคือการปฏิรูปการเมือง ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญและกฎหมายดังนี้

ศาลฎีกามีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดกรณี ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ และการยื่นบัญชีทรัพย์สินหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมทั้งยังมีอำนาจหน้าที่พิจารณาพิพากษา คดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรณีถูกกล่าวหาว่าร้ายวยผิดปกติ กระทำ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

ศาลอุทธรณ์มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

ศาลปกครอง มีอำนาจหน้าที่หลักคือวินิจฉัยคดีชี้ขาดคดีในทางกฎหมายมหาชน ที่เรียกว่า "คดีปกครอง" รวมถึงการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของกฎ ระเบียบ คำสั่ง หรือการกระทำทางปกครอง สัญญาทาง

ปกครองหรือนิติกรรมทางปกครองต่างๆ

ศาลรัฐธรรมนูญ มีอำนาจหน้าที่หลักคือวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือข้อพิพาทเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย การวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรต่างๆ การวินิจฉัยชี้ขาดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการการเลือกตั้ง การวินิจฉัยชี้ขาดสมาชิกภาพของรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา รวมไปถึงการควบคุมตรวจสอบพรรคการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย

อย่างไรก็ดี สังคมไทยในปัจจุบันในยุคของการปฏิรูปการเมือง จึงเห็นได้ว่า คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลในระยะหลัง ๆ มิใช่จะมีผลกระทบแต่เพียงคู่ความในคดีเท่านั้น แต่ยังขยายไปสู่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสังคมในวงกว้างด้วย ทำให้เกิดประเด็นคำถาม ประเด็นวิพากษ์วิจารณ์ทั้งในแง่บวกและลบต่อบทบาทอำนาจหน้าที่ของสถาบันตุลาการ หรือที่เรียกกันว่า “ตุลาการภิวัตน์”

การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การปกครองหน่วยย่อยของประเทศนอกเหนือจากรัฐบาลกลาง เป็นรูปแบบของการกระจายอำนาจที่เปิดโอกาสให้ประชาชนกลุ่มย่อยในแต่ละท้องถิ่นได้มีส่วนร่วม ในการเลือกผู้นำของตนให้เข้ามาทำหน้าที่บริหารจัดการสนองความต้องการ พร้อมทั้งแก้ปัญหาของประชาชน ในท้องถิ่นนั้น ๆ อย่างรวดเร็วตรงความต้องการ และด้วยความทั่วถึงขณะเดียวกันก็จะเห็นผลตอบรับในทันทีด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดแนวทางและการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใน หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ และหมวด 14 การปกครอง ส่วนท้องถิ่น สำคัญเพื่อ การขยายอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีบทบาท ที่ชัดเจน และกว้างขวางขึ้น โดยการกำหนดหลักการ และแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะ และการใช้จ่ายเงินงบประมาณ รวมตลอดทั้งการบริหารงานบุคคล และการพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้ในมาตรา 76 กล่าวคือ

(1) เพื่อให้มีการกำหนดรายละเอียดการดำเนินการตามแนวนโยบายในด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ มีประสิทธิภาพ กำหนดหลักการการบูรณาการการปฏิบัติหน้าที่ราชการร่วมกันทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงผลประโยชน์สุขของ ประชาชนจะได้รับเป็นหลัก นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชน ไม่ใช่เป็นผู้ปกครองประชาชนอย่างเช่นในอดีตที่ผ่านมา

(2) การบริหารงานบุคคลต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรม ป้องกันมิให้ผู้ใดใช้อำนาจหรือกระทำการโดยมิชอบที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ หรือกระบวนกรแต่งตั้งหรือการพิจารณาความดีความชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งกำหนดให้รัฐพึงจัดให้มี มาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้การบริหารงานบุคคลในหน่วยงานของรัฐเป็นไปตามระบบคุณธรรมและมีเอกภาพ

ดังนั้น การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเป็นการแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามารับผิดชอบภารกิจที่

เกี่ยวกับการบริการสาธารณะเพื่อให้สามารถที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นได้ทันต่อเหตุการณ์ และพัฒนาท้องถิ่นตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้จริง รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทย ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา นอกจากนี้ประชาชนในท้องถิ่นยังสามารถเสนอกฎหมายในเรื่องท้องถิ่นของตนเองได้ มีการลงประชามติในเรื่องที่เกี่ยวกับท้องถิ่นของตน และลดจำนวนประชาชนในท้องถิ่นที่จะเข้าชื่อถอดถอนนักการเมืองท้องถิ่น จุดเด่นของการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ ประชาชนในท้องถิ่นมีอิสระสามารถเลือกผู้นำของตนเองได้โดยตรง สามารถติดตามตรวจสอบการทำงานของผู้นำและคณะทำงานได้อย่างใกล้ชิด ซึ่งหากไม่สนองตามที่ต้องการประชาชนสามารถหวังดิงให้ปรับปรุงได้เสมอ

องค์กรอิสระ ตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ประกอบด้วย คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ต่อมาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ส่วนองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ คือ องค์กรอัยการ และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้รับการบัญญัติให้เป็นองค์กรอิสระ ในขณะที่องค์กรอัยการยังคงเป็นองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ เช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

คณะกรรมการการเลือกตั้ง ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้ดำเนินการในลักษณะเชิงรุกเกี่ยวกับการการจัดหรือดำเนินการจัดการเลือกตั้ง, ควบคุมดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และการป้องกันการทุจริตการเลือกตั้ง โดยกำหนดหน้าที่และอำนาจเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม มีอำนาจในการสืบสวนหรือไต่สวนผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งได้โดยตรง จัดหรือดำเนินการให้มีการจัดการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา การออกเสียงประชามติ และการเลือกสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดให้มีการเลือกตั้งภายใต้การควบคุมดูแลเท่านั้น มีอำนาจในการสืบสวนหรือไต่สวน และหากพบว่าการเลือกตั้งที่มีได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม สามารถสั่งระงับ ยับยั้ง แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกการเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติ กรณีพบเห็นหรือมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นนั้นมีการกระทำการหรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่นในลักษณะที่เป็นการทุจริต หรือทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม คณะกรรมการการเลือกตั้งมีสิทธิในการสั่งระงับการใช้สิทธิของผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้เป็นการชั่วคราวได้แต่ไม่เกินหนึ่งปี

ผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นกลไกหนึ่งในการช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรมทั้งจาก

กฎเกณฑ์ กฎหมาย หรือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐ พร้อมทั้งกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และเมื่อพบปัญหาดังกล่าวจะต้องมาพิจารณาว่ากฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานเหล่านั้น ออกมาโดยชอบด้วยเหตุผลหรือสร้างความเดือดร้อนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมหรือไม่ เพื่อให้มีการแก้ไขปรับปรุง โดยการให้ข้อเสนอแนะกับหน่วยงานในการดำเนินการ มิได้เข้าไปดำเนินการจัดการเอง แล้วเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบ เพื่อให้ดำเนินการแก้ไขแก้ไข แต่ได้มาน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับแนวนโยบายและการจัดสรรงบประมาณของคณะรัฐมนตรี

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีหน้าที่ตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน รวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมหรือไม่ รวมถึงคู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของบุคคลนั้น ๆ ด้วย สำหรับหน้าที่และอำนาจ ที่สำคัญมี ๓ เรื่อง คือ

1. การตรวจสอบและทำความเข้าใจสำหรับกรณีพบว่ามิบุคคลที่ดำรงตำแหน่งสำคัญดังกล่าวว่ามีการกระทำที่ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง หรือไม่
2. การตรวจสอบและวินิจฉัยสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีพฤติการณ์ดังที่กล่าวไว้
3. การตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดำรงตำแหน่งดังกล่าวรวมทั้งคู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะและดังกล่าวด้วย

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้จัดโครงสร้างขององค์กรตรวจเงินแผ่นดินให้แตกต่างไปจากองค์กรอิสระอื่น กล่าวคือ

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินหน้าที่และอำนาจ ในการวางนโยบายและกำหนดหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามนโยบายและหลักเกณฑ์ และกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ การให้คำปรึกษา แนะนำ หรือเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน รวมถึงแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินแผ่นดินของหน่วยงานรัฐ และให้มีอำนาจสั่งลงโทษหากพบว่าการกระทำความผิดกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ

สำหรับผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน มีหน้าที่และอำนาจในการตรวจเงินแผ่นดินให้เป็นไปตามนโยบายการตรวจเงินแผ่นดินและหลักเกณฑ์มาตรฐานที่คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินกำหนด กำกับและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ รวมทั้งมีอำนาจแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบถึงการใช้จ่ายเงินแผ่นดินที่มีพฤติการณ์อันเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ จงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย เพื่อให้หน่วยงานดังกล่าวดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป อันเป็นการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรอิสระในการ

ปราบปรามการทุจริตในประเทศ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดหน้าที่และอำนาจแตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ โดยมุ่งเน้นในเรื่องบทบาทที่สำคัญในการรักษาผลประโยชน์ของประเทศโดยเพิ่มหน้าที่และอำนาจในการชี้แจงและแถลงข้อเท็จจริงที่ถูกต้องให้ต่างประเทศทราบ เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศที่มีการบิดเบือน ไม่ถูกต้อง หรือไม่เป็นธรรม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดผลในการปกป้องสิทธิมนุษยชนได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความสุขของประชาชนชาวไทยและผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติเป็นสำคัญ

